

BARNKONSEKVENSANALYS - Uppställningsspår Pilekrogen

Mölndal, Västra Götaland

Järnvägsplan 2021-05-19

Uppdragsnummer: 165473

Dokumentnummer: 165473-00-025-003

Trafikverket

Postadress: Vikingsgatan 2-4, 405 33 Göteborg

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: BARNKONSEKVENSANALYS - Uppställningsspår Pilekrogen

Författare: Atkins Sverige AB

Dokumentdatum: 2021-05-19

Ärendenummer: TRV 2020/90848

Åtgärdsnummer: 16202

Uppdragsnummer: 165473

Version:1.0

Kontaktperson: Jenny Tedelid, Trafikverket

Bild på framsida: Trafikverket

Övriga bilder i PM: Atkins Sverige AB om inget annat anges

BARNKONSEKVENSANALYS - Uppställningsspår
Pilekrogen

Innehåll

1.1.	Syfte.....	4
1.2.	Vad är en barnkonsekvensanalys?	4
1.2.1.	Barnperspektiv och Barns perspektiv.....	4
2.	Barns bästa	5
2.1.	Barnkonventionen	5
2.2.	Utemiljöer för barn och unga	5
2.2.1.	Boende och vardagsliv.....	5
2.2.2.	Trygghet och hälsa.....	5
2.2.3.	Mötesplatser	6
2.2.4.	Tillgänglighet och trafiksäkerhet	6
3.	Nulägesbeskrivning	7
3.1.	Område.....	7
3.2.	Boende och vardagsliv.....	8
3.3.	Trygghet och hälsa.....	9
3.4.	Mötesplatser	9
3.5.	Tillgänglighet & Trafiksäkerhet.....	9
4.	Konsekvenser	10
5.	Slutsats	11
5.1.	Rekommendationer:	11
6.	Referenser	12

1. Inledning

Utbyggnaden av Västlänken kommer att ge ett nytt järnvägssystem i Västsverige som bland annat möjliggör för fler fordon. Lokal- och regiontåg som trafikerar Västlänken kommer att stanna vid den nya Station Centralen under mark och har därmed inte naturlig tillgång till de uppställningsspår som idag finns innanför Olskroken. Samtidigt försvinner uppställningsbangård till följd av pågående stadsomvandling. Totalt saknas centralt cirka 4 300 tågmeter uppställningskapacitet. Därmed behövs nya platser för uppställning av persontåg i centralt läge.

I den åtgärdssvalstudie som togs fram 2018 föreslås mot bakgrund av detta två nya lägen för uppställningsspår, ett norr om och ett söder om Västlänkens mynningar. För läget i syd har Trafikverket identifierat Sandbäck som ett lämpligt område. Sandbäck ligger öster om Väst kustbanan mellan Mölndal och Källered. Trafikverket har valt att benämna uppställningsplatsen i Sandbäck ”Pilekrogen”, efter ett gårdsnamn belägen strax öster om projektplatsen. Denna järnvägsplan avser området Sandbäck (Pilekrogen) som är beläget cirka 11 km söder om Göteborgs Centralstation.

Själva anläggningen är tänkt att hantera Västlänkens lokal- och regionaltåg. Anläggningen kommer att fungera som uppställning med drivmotorström, tågvärme och underlätta nyttjandet av de tjänster som erbjuds av andra aktörer.

Uppställningsspåren ingår i Nationell plan för transportsystemet 2018–2029.

1.1. Syfte

Syftet med barnkonsekvensanalysen är att kartlägga barns användning av platsen idag och hur uppställningsspår Pilekrogen kan komma att påverka barn och deras livsmiljö. Barnkonsekvensanalysen ska belysa konsekvenserna och föreslå åtgärder.

1.2. Vad är en barnkonsekvensanalys?

Barnkonsekvensanalyser är en metod att ta tillvara på barnperspektivet och barns perspektiv i planeringen. I en barnkonsekvensanalys lyfts vilka konsekvenser planeringen, i det här fallet en järnvägsplan, får för barn och unga. Det handlar om att anlägga ett barnperspektiv på förändringen, men också om att fånga barnets perspektiv som ett underlag inför beslut i planeringsprocessen. En barnkonsekvensanalys beskriver vad som är **barns bästa** och visar på vilka åtgärder som behöver genomföras för att uppnå det. Genom att synliggöra barns bästa är en barnkonsekvensanalys också ett verktyg för att omsätta Barnkonventionen i handling.

1.2.1. Barnperspektiv och Barns perspektiv

Det är skillnad mellan att använda ett barnperspektiv eller barns perspektiv på planeringen. Ett barnperspektiv innebär att den som planerar (vuxna) utgår ifrån vad som är barns bästa. Om ett barns perspektiv tillämpas får barnen själva uttrycka sig om sin fysiska och sociala miljö.

I denna barnkonsekvensanalys har barnen som berörs av planförslaget inte bidragit med sina kunskaper om den egna miljön. Analysen har därför genomförts med ett barnperspektiv.

2. Barns bästa

Det finns lagar och riktlinjer som styr planeringen gällande barns behov och rättigheter.

Barnkonventionen är övergripande och har nyligen blivit till lag i Sverige. Plan- och bygglagen syftar till att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden. Ett allmänt råd till plan- och bygglagens kap.8 § 9 anger hur barns utemiljöer i anslutning till lärmiljöer bör utformas. Det finns också en mängd forskning om vad som är bra utemiljöer för barn och vad som är barns bästa.

2.1. Barnkonventionen

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020. Beslutet innebär att barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser och ärenden som rör barn. Barnkonventionen bidrar till att synliggöra barnets rättigheter och är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

Huvudprincipen är att barnets bästa alltid ska komma i första rummet (artikel 3). För att detta ska kunna uppfyllas måste samtidigt barnets rättigheter enligt artikel 2, 6 och 12 vara säkerställda.

- Artikel 2. Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3. Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.
- Artikel 6. Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
- Artikel 12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.
- Artikel 23. Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.
- Artikel 31. Barn har rätt till lek, vila och fritid.

2.2. Utemiljöer för barn och unga

I denna barnkonsekvensanalys kommer barns utemiljöer att kartläggas utifrån aspekterna Boende och vardagsliv, Trygghet och hälsa, Mötesplatser samt Tillgänglighet och trafiksäkerhet. Aspekterna utgår utifrån forskning om vad som är bra utemiljöer för barn.

2.2.1. Boende och vardagsliv

Många barn vistas främst nära hemmet, i skolan och på olika fritidsaktiviteter. En stor del av barns aktivitet sker genom att ta sig mellan dessa målpunkter samt genom lek. Det är viktigt för barn att de har en stor rörelsefrihet och att de själva, på ett tryggt och säkert sätt, kan ta sig mellan dessa målpunkter.

2.2.2. Trygghet och hälsa

För att det ska kännas tryggt för barn att röra sig själva mellan olika målpunkter är det viktigt att det finns ögon på gatan från omgivande bebyggelse (bostäder), från andra trafikanter eller från vuxna som vistas i utemiljön. Då kan barnen känna sig trygga med att det finns vuxna i närheten som kan hjälpa

till. Det ska också vara lätt för barnen att läsa av och orientera sig i omgivningen, både dagtid och kvällstid. Det är viktigt att skapa en balans mellan siktstråk och formelement som kan förtydliga riktning och skapa rum med mänsklig skala.

Om barn känner människor i närområdet blir detta en trygghet när de rör sig själva i området. För att människor i ett område ska lära känna varandra behövs det tillräckligt stora ytor för socialt umgänge i form av bostadsgårdar, parker och naturområde.

Fysisk aktivitet har stor betydelse för barns psykosociala och motoriska utveckling samt kognitiva förmåga. Barn behöver minst en timme av måttlig fysisk aktivitet per dag. I dag är utvecklingen snarare att barns stillasittande ökar, vilket kan leda till försämrad hälsa för barnen i framtiden. Om ett barn utsätts för störande buller eller miljöföroreningar under sina tillväxtår kan deras fysiska och psykiska utveckling försämrats. Det är därför viktigt att barns utemiljöer har god luftkvalitet och låga bullernivåer.

2.2.3. Mötesplatser

För barn är det viktigt med plats för lek. Genom leken utvecklar de både sin fysik och sina sociala kompetenser. För att social lek ska uppstå är det viktigt att det finns platser för möten. Mötesplatser kan vara allt ifrån platser särskilt anvisade till barn som lekplatser och sportanläggningar men också parker, grönområden, gator och torgytor.

2.2.4. Tillgänglighet och trafiksäkerhet

Tillgänglighet är en förutsättning för att alla barn ska kunna använda sin utemiljö. Det ska vara lätt att röra sig och orientera sig på ett tryggt och säkert sätt.

Barn har inte ett fullt utvecklat trafiksäkert beteende och har svårigheter att uppmärksamma en trafiksituation. Därför är det viktigt att det är fri sikt från skymmande plan, murar, häckar och buskar i närheten av in- och utfarter till bilvägar och parkeringsplatser.

3. Nulägesbeskrivning

I nulägesbeskrivningen genomförs en kartläggning av hur området används idag samt vilka målpunkter och stråk som är viktiga för barns rörelser och utvistelse. Beskrivningen görs utifrån aspekterna Boende och vardagsliv, Trygghet och hälsa, Mötesplatser samt Tillgänglighet och trafiksäkerhet. Nulägesbeskrivningen tar upp vad som fungerar bra i området som angränsar till Pilekrogens utredningsområde och vilka brister som finns. Sedan beskrivs själva åtgärden utifrån samma aspekter.

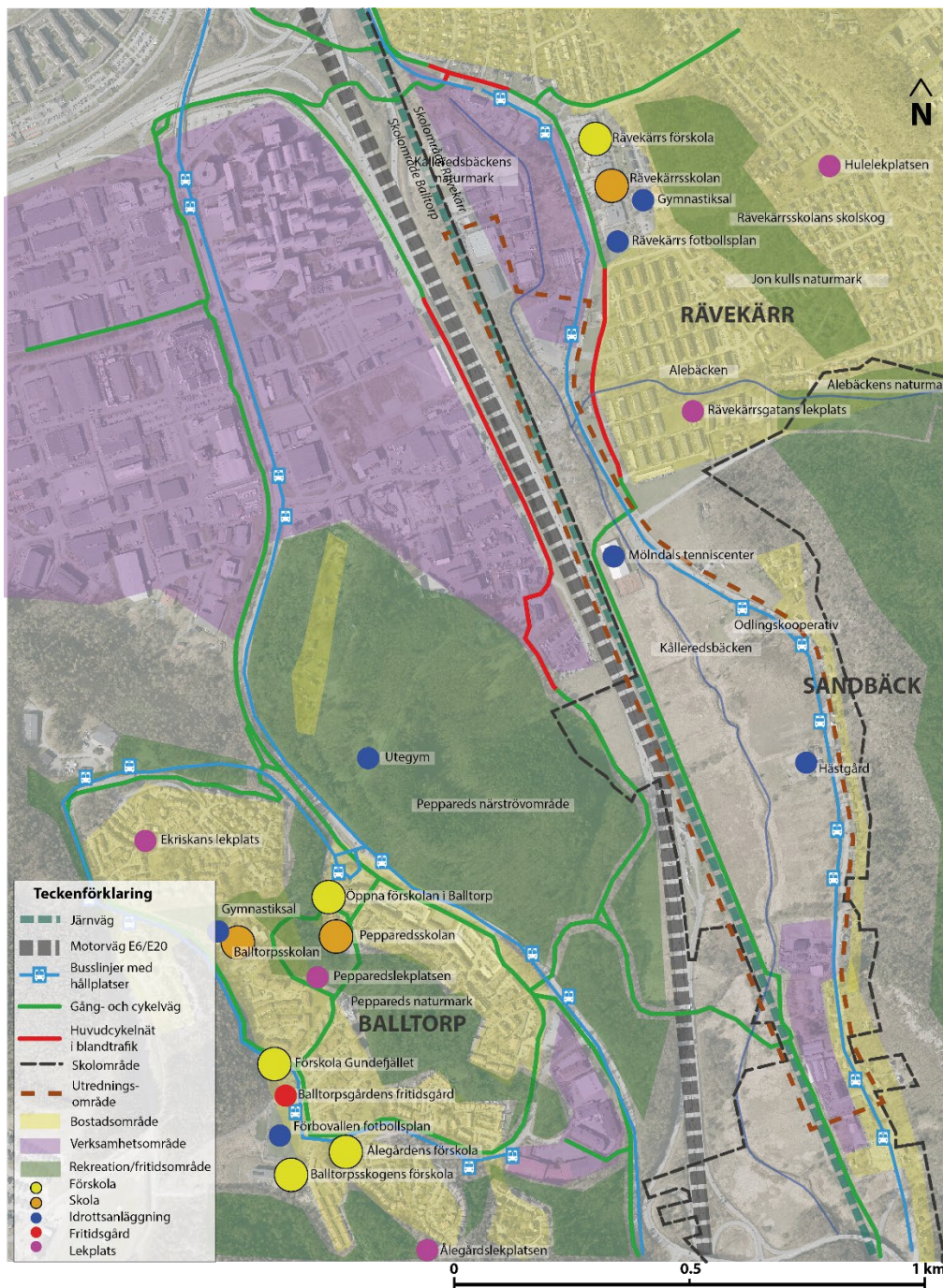

Bild 1. Kartan visar målpunkter, rörelse och infrastruktur i Pilekrogens omgivning.

3.1. Område

Bebyggelsen inom Pilekrogens utredningsområde består av ett tiotal bostäder, verksamheter, en tennisanläggning, ett odlingskooperativ och en hästgård. Pilekrogen angränsar till Sandbäck i öst, med gles bostadsbebyggelse i form av villor som ligger utmed Kungsbackavägen. Nordost om Pilekrogen ligger Råvekärr som har en blandad bostadsbebyggelse med flerfamiljshus och villor. I nära anslutning till Pilekrogen ligger Råvekärrsskolan med tillhörande förskola, fotbollsplan och gymnastiksal. Ett par hundra meter väst om Pilekrogen ligger Balltorp som består av flerfamiljshus, parhus, villor och några verksamheter. Inom Balltorp finns flera skolor och förskolor, lekplatser, idrottsanläggningar, naturområden och en fritidsgård.

3.2. Boende och vardagsliv

Mölnadalens stad har en relativt jämn åldersfördelning inom spannet 1–18 år, med cirka 700–800 personer per födelseår (Statistiska centralbyrån 2018). Vardagliga målpunkter är olika beroende på barnets ålder men de flesta barn behöver kunna ta sig till skola eller förskola, aktiviteter och vänner.

Inom Pilekrogens utredningsområde ligger Mölnadalens Tenniscenter, som drivs av Mölnadalens tennisklubb. Av klubbens 600 medlemmar är 150 aktiva juniorer inom åldersspannet 6–20 år. Klubben bedriver träningsverksamhet i lokalen och är även aktiva inom juniortävlingar. Odlingskooperativet och hästgården är även platser som kan tänkas användas av barn.

I Pilekrogens omgivning finns det ett brett utbud av aktiviteter för barn i olika åldrar. De flesta aktiviteter är kopplade till rörelse. På Råvekärrs fotbollsplan är fotbollsklubben Fässbergs IF aktiv. Klubben har 14 ungdomslag med medlemmar från 4 år och upp. Råvekärrs fotbollsplan används främst av föreningens ungdomslag för både träning och matcher. Förbovallens fotbollsplan används av Balltorps FF, klubben har ungdomslag för olika åldrar som tränar och spelar matcher på Förbovallen. Råvekärrsskolans gymnastiksal används för skolans aktiviteter, men även för fotboll, innebandy, gymnastik och för Mölnadalens Kulturskolas aktiviteter. Balltorpsskolans gymnastiksal används utöver skolans verksamhet för fotboll, innebandy och av en kamposportsförening för barn.

I kommunen finns 63 lekplatser, närmast till Pilekrogen är lekplatserna i Balltorp och Råvekärr. I Balltorp finns tre lekplatser, varav samtliga betecknas som kvarterslekplatser, ingen av dessa är tillgänglighetsanpassade. I Råvekärr finns en stadsdelslekplats som även är tillgänglighetsanpassad. Balltorpsskolan har cirka 200 elever från årskurs 1–6. Pepparedsskolan, som ligger intill Balltorpsskolan, har årskurs F–3, med cirka 100 elever. Råvekärrsskolan består av en grundskola med årskurs F–6, grundsärskola med årskurs 1–6, samt fritidsverksamhet. Totalt har skolan cirka 300 elever. Gränsdragningen av skolområden antyder att elever upp till årskurs 6 inte behöver ta sig över

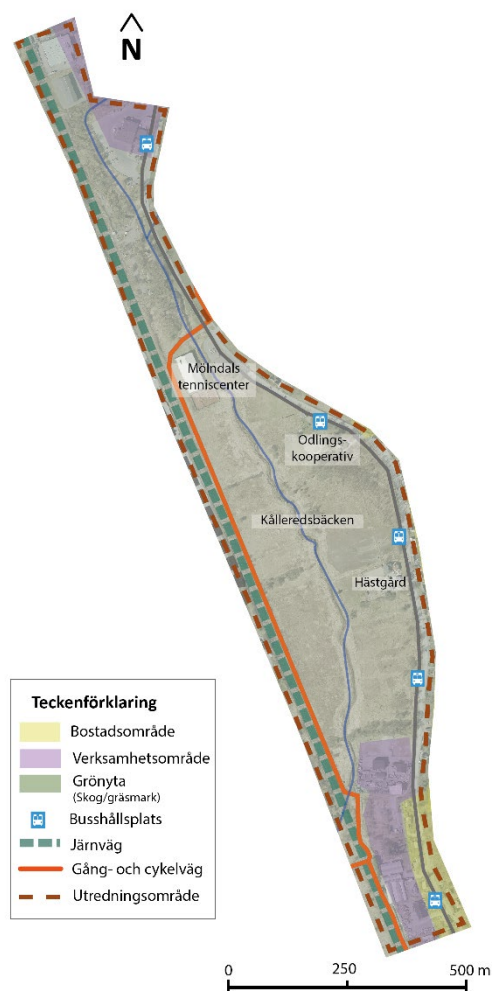

Bild 2. Befintliga element i Pilekrogens utredningsområde.

järnvägen för att nå sin skola men eftersom fritt skolval gäller i Sverige, finns det troligtvis undantag. Närmaste högstadieskolor ligger i Mölndal och Källered. Mölndals två gymnasieskolor och gymnasiesärskola ligger i centrala samt norra Mölndal. I Balltorp finns fyra förskolor och i Råvekärr finns en förskola.

3.3. Trygghet och hälsa

E20/E6 som ligger direkt väst om Pilekrogen, är högt trafikerad och ligger intill Väst kustbanan. Gång och cykelvägen i Pilekrogen ligger längs med Väst kustbanan och korsar järnvägen och E6 planskilt i södra delen av utredningsområdet. Längs gång- och cykelvägens sträckning inom utredningsområdet finns ingen bebyggelse. Området kan därmed kännas otryggt de tidpunkter på dygnet som få cyklister rör sig längs sträckan.

Grönytan inom utredningsområdet är inte särskilt tillgängligt och har därför ett lägre värde för rekreation. Det finns däremot flera tillgängliga naturområden i Pilekrogens omgivning. Ett särskilt viktigt naturområde för barn är Råvekärrskolans skolskog, som ligger 250 meter nordost om utredningsområdet.

De flesta av målpunkterna i området kan nås via gång- och cykelvägar eller gator som har låga hastighetsbegränsningar. För att nå målpunkter inom utredningsområdet kan barn antingen gå eller cykla samt åka buss. Dock är tillgängligheten till Balltorp från Pilekrogen begränsad eftersom det endast finns en planskild korsning.

Gång- och cykelbanan är i en utsatt miljö som utsätter barnen för höga bullernivåer med en omgivning som saknar mänsklig skala och gångtunnlar som kan kännas otrygga (Boverket 2020). Den befintliga motor- och järnvägen i Mölndals kommun utreddes för bullerpåverkan 2017, vilket redovisas efter gränsvärdet 55dB. Nivåer över detta gränsvärde beskrivs som skadliga av Världshälsoorganisationen (European Environment Agency 2020). De uppmätta bullernivåerna som redovisas på bullerkartorna (Trafikverket 2017. Bullerkartor- väg, järnväg och flyg.), visar att hela Pilekrogen är utsatt för skadligt buller över gränsvärdena.

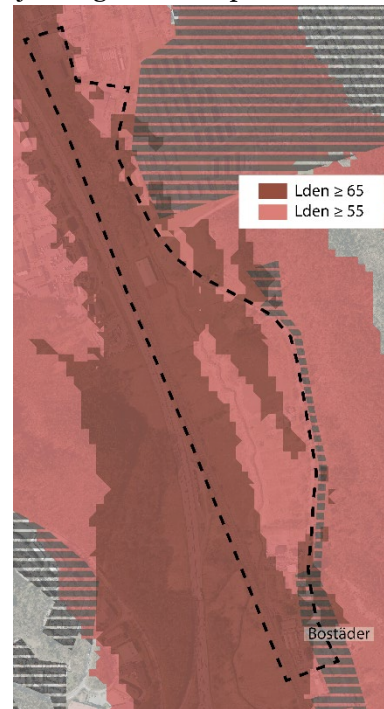

Bild 3. Buller från E6 och järnvägen 2017.

3.4. Mötesplatser

I omgivningen finns många mötesplatser (se bild 1) i form av lekplatser, skol- & förskolegårdar, en fritidsgård, olika sportanläggningar, flera naturområden och sjön Horsikan med badplats, som ligger cirka 1 km öst om utredningsområdet, i anslutning till Råvekärr. Bostäder kan även vara mötesplatser för barn, där de besöker vänner och familj. Inom utredningsområdet är tennisanläggningen, hästgården och odlingskooperativet mötesplatser.

3.5. Tillgänglighet & Trafiksäkerhet

Gång- och cykelvägen i Pilekrogen används av barn för att ta sig till och från tennisanläggningen samt för att ta sig mellan Balltorp och Råvekärr/Sandbäck. Östra sidan av järnvägen är ett eget skolområde men eftersom fritt skolval gäller kan vissa barn behöva ta sig mellan Råvekärr/Sandbäck och Balltorp

för att nå sin skola. För dessa barn är gång- och cykelvägen genom Pilekrogen viktig för att kunna ta sig till skolan på egen hand. Det finns även en gång- och cykelväg som korsar E6 och järnvägen planskilt i norr, denna väg innebär en längre sträcka för att nå de flesta målpunkterna.

Kungsbackavägen beskrivs av kommunen som en trafikintensiv väg, cirka 3200 fordon trafikerar vägen varje dag. Hastighetsgränsen är 60 km/h fram till Råvekärr, där den sänks till 40 km/h. Längs med Kungsbackavägen finns flera busshållplatser, som kan användas av barn som reser till eller från hemmet, tennisanläggningen, hästgården och odlingskooperativet. För att ta sig till och från busshållplatserna, måste barnen röra sig längs med och över Kungsbackavägen. Trafiksäkerheten vid busshållplatserna är låg eftersom de saknar övergångställen i anslutande närhet.

Två busslinjer går längs med Kungsbackavägen, 755 och 761. Linje 755 går mellan centrala Mölndal och Källered, linje 761 sträcker sig till Lindome i syd och Mölndals centrum. Från Balltorp går linje 25 som kör norrut mot Göteborg och linje 760 som ansluter till centrala Mölndal i norr och Lindome i syd.

De nämnda busslinjerna har relativt frekventa avgångar som skapar goda förutsättningar att röra sig i nordlig samt sydlig riktning. Alternativ för transport mellan väst och öst är emellertid bristfällig. För att ta sig mellan Balltorp och Sandbäck/Råvekärr med kollektivtrafik krävs byte av buss i Källered eller Mölndal, vilket kan försvåra bussresande på egen hand för barn, och innebär långa restider.

Eftersom tennisanläggningen ligger inom området för den planerade järnvägsanläggningen kommer byggnaden att rivas. Även gång- och cykelvägen befinner sig inom anläggningens planerade område och kommer att flyttas. Mölndals stad utreder lokalisering av en ny gång- och cykelväg.

Bild 4. Gång- och cykelvägen (rosa) och tennisanläggningen i förhållande till nya järnvägsanläggningen (röd).

4. Konsekvenser

Följande konsekvenser har identifierats som följd av åtgärd uppställningsspår Pilekrogen.

Boende och vardagsliv

- Rivningen av tennisanläggningen innebär en påverkan på de barn som nyttjar anläggningen. Flytt av gång- och cykelvägen innebär en förändring i barns rörelsemönster till och från olika målpunkter. Då ny sträckning av gång- och cykelvägen ej är känd kan konsekvensen inte bedömas.

Trygghet och hälsa

- Flyttas gång- och cykelvägen utmed Kungsbackavägen kan det innebära positiva konsekvenser för känslan av trygghet på grund av närheten till bostäder. Trafiksäkerheten kan däremot påverkas negativt.
- Uppstår försämrade möjligheter att gå eller cykla kan det leda till att barn skjutsas med bil i större utsträckning, vilket innebär minskad fysisk rörelse som kan påverka barnens hälsa.

- Anläggningens storskalighet kan komma påverka känslan av trygghet för barn som rör sig intill Pilekrogen.

Mötesplatser

Tennisanläggningen försvinner som mötesplats i området.

Tillgänglighet & Trafiksäkerhet

- Tillgängligheten i området kommer att försvinna i och med anläggningen byggs.
- Trafiksäkerheten försämras ifall barn hänvisas till Kungsbackavägen, som har en relativt hög trafikering och hastighetsgräns.

5. Slutsats

Gång- och cykelvägen genom Pilekrogens utredningsområde är ett viktigt stråk för barn som tar sig till målpunkter på andra sidan Västkustbanan och E6/E20. Rivning av gång- och cykelvägen är en konsekvens av anläggandet av uppställningsspåren och ska ersättas för att inte försämra barns rörelsefrihet. Trafikverket ombesörjer rivningen av den befintliga gång- och cykelvägen och Mölndals stad hanterar anläggandet av ny gång- och cykelväg.

Rivning av tennisanläggningen innebär att en mötesplats och fritidsaktivitet försvinner. Detta påverkar de ca 150 barn som är aktiva på anläggningen.

Området Pilekrogen kommer att bli otillgängligt på grund av verksamheten uppställningsspår vilket påverkar barns rörelsemönster till och från olika målpunkter. Själva grönområdet är relativt otillgängligt idag men tillgängligheten kommer att försvinna helt i och med uppställningsspåren.

Enligt artikel 12 i Barnkonventionen har barn rätt att uttrycka sin mening i frågor som rör barnet. Denna barnkonsekvensanalys har inte involverat barn som informanter, istället har barns bästa utretts utifrån ett barnperspektiv.

5.1. Rekommendationer:

- Bullerpåverkan från uppställningsbangården bör utredas och åtgärdas vid behov.
- Uppställningsspåren kommer utgöra en barriär eftersom området kommer att vara otillgängligt för obehöriga. Då anläggningen tar stora ytor i anspråk kommer upplevelsen av landskapet att påverkas. Det är därför viktigt att se till att den faktiska samt upplevda tryggheten beaktas i utformningen av anläggningen.
- Ta del av barnens egna perspektiv och samla in deras kunskap om området genom att involvera barn eller ombud för barn i samrådet.

6. Referenser

Boverket (2020). *Gång- och cykeltunnlar*. Tillgänglig:

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/hur-har-andra-gjort/gang--och-cykeltunnlar/> [2020-10-19]

European Environment Agency (2020). *Number of Europeans exposed to harmful noise pollution expected to increase*. Tillgänglig: <https://www.eea.europa.eu/highlights/number-of-europeans-exposed-to> [2020-10-19]

Statistiska centralbyrån (2018). *Befolkningspyramid*. Tillgänglig:

https://www.h5.scb.se/kommunfakta/pyramider/pyra_frame.asp?region=1481 [2020-10-16]

Trafikverket (2017). Bullerkartor- väg, järnväg och flyg. Tillgänglig: <https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/miljo---for-dig-i-branschen/buller-och-vibrationer---for-dig-i-branschen/kartlaggning-och-atgardsprogram-for-bullerenligt-eu-direktiv/bullerkartor---vag-jarnvag-och-flyg/> (2020-10-18)

Trafikverket, 405 33 Göteborg. Besöksadress: Vikingsgatan 2-4.
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 020-600 650

www.trafikverket.se